

LIETUVOS RESPUBLIKOS RYŠIŲ REGULIAVIMO TARNYBA

VIEŠOSIOS KONSULTACIJOS DĖL DIDMENINĖS VIETINĖS PRIEIGOS FIKSUOTOJE VIETOJE IR DIDMENINĖS CENTRINĖS PRIEIGOS FIKSUOTOJE VIETOJE MASINĖS RINKOS PRODUKTAMS RINKOS TYRIMŲ REZULTATŲ PASTABŲ VIEŠASIS APTARIMAS

PROTOKOLAS

2019-06-12

Vilnius

Pastabų aptarimo posėdžio pirmininkė – Kristina Mikoliūnienė, Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos (toliau – RRT) Ekonominio reguliavimo departamento direktorė.

Pastabų aptarimo posėdžio sekretorius – Kęstutis Šukvietis, RRT Strategijos departamento Ekonominės analizės skyriaus vyriausiasis specialistas.

Dalyviai:

○ **RRT**: Kristina Mikoliūnienė, Marijus Balnys, Kęstutis Šukvietis, Marina Lavrinavičiūtė, Nerijus Karklas.

○ **Telia Lietuva, AB** (toliau – Telia): Vida Gobienė, Tatjana Semionova.

○ **UAB „UAB „AIRNET TV“** (toliau – Airnet): Asta Rimdeikienė, Arnas Rimdeika.

○ **UAB „Balticum TV“** (toliau – Balticum): Aleksandr Masliuk.

○ **UAB „Bitė Lietuva“** (toliau – Bitė): Eligijus Rakickas, Daivis Švirinas ir Vitalija Tamavičiūtė (advokatų kontoros SORAINEN advokatai, atstovaujantys UAB „Bitė Lietuva“).

○ **UAB „CSC Telecom“** (toliau – CSC): Vitalijus Agafonovas.

○ **Lietuvos kabelinės televizijos asociacija** (toliau – LKTA): Marius Daukantas.

○ **AB Lietuvos radijo ir televizijos centras** (toliau – LRTC): Aida Raziulytė.

○ **Lietuvos telekomunikacijų operatorių asociacija**: Juozas Bandzevičius.

Viešasis pastabų aptarimas vyko 2019 m. birželio 12 d. RRT patalpose Mortos g. 14, Vilniuje. Aptarimo dalyvių iš įmonių (organizacijų) sąrašas pridedamas.

1. Darbotvarkė:

RRT: Padėkojo dalyviams už dalyvavimą susitikime ir pristatė susitikimo tikslą ir eigą. Bus daromas aptarimo garso įrašas. Viešojo aptarimo tikslas – aptarti viešosios konsultacijos metu dėl Didmeninės vietinės prieigos fiksuotoje vietoje rinkos tyrimo (toliau – 3a rinkos tyrimas) ir Didmeninės centrinės prieigos fiksuotoje vietoje masinės rinkos produktams rinkos tyrimo (toliau – 3b rinkos tyrimas) raštu gautas pastabas ir pristatyti RRT sprendimus dėl gautų pastabų. Pastabas raštu dėl rinkų tyrimų pateikė Telia, LKTA, LRTC ir Bitė.

Posėdžio pirmininkė nurodė, kad pirmiausiai bus aptariamoms 3a rinkos tyrimo pastabos, po to bus aptariamoms 3b rinkos tyrimo pastabos.

Telia: organizacinis klausimas – pasiruošti rezultatų aptarimui buvo mažai laiko, todėl negali tinkamai savęs atstovauti, nežino, ar galės būti ilgiau nei 1 val. (kvietime nurodyta tokia aptarimo trukmė). Tie Telia atstovai, kurie turėtų dalyvauti, galbūt negali to padaryti.

RRT: 1 val. trukmė yra *planuojama* trukmė, todėl aptarimas truks tol, kol bus aptartos visos pastabos. Telia turėjo beveik 2 mėnesius pateikti savo pastabas, atskiro specialaus pasiruošimo jau pateiktų pastabų aptarimui nereikia.

2. 3a rinkos tyrimų rezultatų pastabų pristatymas ir aptarimas (LKTA ir Telia pastabos):

RRT: pristatė pastabų vertinimo lentelėje (3a rinkos tyrimo rezultatų pastabų vertinimo lentelė pridama) nurodytą 1.1 LKTA pateiktą pastabą dėl Telia nuosavybės teise nepriklausančio nekilnojamojo turto, įrengto galutinių paslaugų gavėjų lėšomis, priskyrimo Telia sąnaudoms. RRT pateikė savo argumentus, kodėl į šią pastabą neatsižvelgiama.

RRT: pristatė pastabų vertinimo lentelėje nurodytą 1.2 LKTA pateiktą pastabą dėl Telia nepagrįsto apsauginių vamzdelių sąnaudų priskyrimo prie RKKS sąnaudų, taip pat RRT pateikė savo argumentus, kodėl į šią pastabą neatsižvelgiama.

Airnet: ar būtinai turi būti įteisintas RKKS, kad būtų laikomas RKKS? Kaip patikrinsite? Ar kas nors tikrina, kaip Telia tiesia RKKS?

RRT: kai linija kasama į žemę, tikriausiai linija įteisinama. RRT netikrina statybų, tam yra atsakingos institucijos.

LKTA: RKKS yra viskas, kas yra 110 mm diametro, bet apsauginiai vamzdeliai nėra RKKS. Atitinkamai atskirai turi būti paskirstomi ir kaštai. Nuomojantis visos kategorijos išskirtos gal į 6 atskirus segmentus. Tada galima kloti vien tik apsauginius vamzdelius, kuriuose kokie kiti laidai nelabai tilps.

RRT: RKK yra 110 mm diametro, bet jei kalbam apie RKKS, patenka ne tik RKK, bet ir šulinys bei kiti elementai. Galbūt ateityje RRT galėtų dar detaliau šį klausimą analizuoti, nes tam reikės atskiro detalesnio vertinimo.

LKTA: Jei vamzdis (110 mm diametro) yra atskaitos taškas, tai kaip vėliau vamzdžiu tampa apsauginiai vamzdeliai? Mano, kad reikia nustatyti minimalų diametrą, kas pateks į RKKS.

RRT: pristatė pastabų vertinimo lentelėje nurodytą 1.3 LKTA pateiktą pastabą dėl rinkos dalyvių prieigos prie Telia GIS sistemos kaip sudėtinės infrastruktūros nuomos sutarties dalies, taip pat RRT pateikė savo argumentus, kodėl į šią pastabą neatsižvelgiama.

Telia: Paantrina RRT pateiktiems argumentams. Šie klausimai sprendžiami, bus paskelbta puslapyje, pateikti prisijungimo kodai ir t.t.

LKTA: Džiaugiasi, kad šis klausimas bus išspręstas, nes tai yra praktinis įpareigojimo įgyvendinimo klausimas.

LKTA: Dėl Telia atliekamo audito – viešai skelbiamose ataskaitose nėra jokių parametų, pagal ką galima būtų atlikti analizę (pasitikrinti ataskaitose pateiktus skaičius). Iš audito dokumentų matyti, kad RRT nėra parengtos metodikos, pagal ką vertinti, ar yra laikomasi įpareigojimų (nėra metodikos nei kaip matuoti, nei kaip iširti). RRT to niekaip netikrina (nevertina).

RRT: Jei buvo atliktas auditas ir buvo nustatyti Telia veiklos trūkumai, mes viešai paskelbsime, kaip trūkumai buvo ištaisyti (kas buvo pakeista, kas buvo padaryta). Auditas atliekamas dėl sąnaudų apskaitos ir atskyrimo. RRT tai ir tikrina. Laukia pasiūlymų dėl to, kokie reikalavimai (rodikliai) konkrečiai turėtų būti skelbiami ar kaip ir kokie reikalavimai (rodikliai) turėtų būti audituojami.

RRT: pristatė pastabų vertinimo lentelėje nurodytą 2.1 Telia pateiktą prašymą patikslinti RRT teiginį dėl operatorių mažmeninėms paslaugoms skirtų vietinių linijų klojimo. RRT pateikė informaciją, kaip atsižvelgta į šią pastabą (prašymą).

RRT: pristatė pastabų vertinimo lentelėje nurodytą 2.2 Telia pateiktą prašymą pateikti pavyzdžių, kai su didmenine vietine prieiga susijusias priemones gali suteikti ne šios prieigos teikėjas, o gavėjas arba trečioji šalis. RRT pateikė informaciją, kaip atsižvelgta į šią pastabą (prašymą).

RRT: pristatė pastabų vertinimo lentelėje nurodytą 2.3 Telia pateiktą prašymą tikslinti rinkos tyrimo ataskaitos 48 psl. nurodytą teiginį, taip pat RRT pateikė informaciją, kad į šią pastabą (prašymą) atsižvelgta.

RRT: pristatė pastabų vertinimo lentelėje nurodytą 2.4 Telia pateiktą prašymą rinkos tyrimo ataskaitoje detalizuoti (apibrėžti) prieigos prie RKKS ribas, numatyti, kokio diametro kanalai apima RKKS. RRT pateikė savo argumentus, kodėl neatsižvelgiama į šią pastabą (prašymą).

Telia: sutariame, kad tai vertikaliai integruota paslauga?

RRT: pagrindinis 3a rinkos produktas – atsieta prieiga, RKKS glaudžiausiai susijęs su RKKS. Dėl to šioje rinkoje ir yra RKKS reguliavimas.

RRT: pristatė pastabų vertinimo lentelėje nurodytą 2.5 Telia pateiktą pastabą dėl prieigos teikėjo turimų schemų kaip prieigos prie RKKS ir prieigos prie šviesolaidinių linijų skaidulos būtinų susijusių priemonių. RRT pateikė informaciją, kodėl ir kaip į šią pastabą atsižvelgiama iš dalies.

Airnet: Ar Telia į sąnaudas bus kažkas papildomo (naujo) įtraukiama, ar Telia turės tenkintis tokiomis sąnaudomis, kokios skaičiuojamos dabar?

RRT: vertinsime sąnaudas. Telia pateiks sąnaudas, o tada ir vertinsime.

LKTA: Ar tai, apie ką dabar kalbėjote, nėra sudėtinė GIS dalis? Kiekvienas prisijungęs mato. Tai skaitmeninis žemėlapis.

Airnet: GIS kažkurios dalies turbūt ir nėra.

Telia: galbūt ir gali būti neatpažintų vietovių. Bet neatpažintos vietovės yra topografijos, o ne GIS klausimai. Topografija skiriasi nuo GIS. Vykdomi 2 skirtingi projektai.

LKTA: ar GIS atsispindės pradėti, bet nebaigti darbai? Kalbama apie būsimą reguliavimą, todėl viskas turėtų būti žinoma tiksliai.

Telia: GIS atsispindės informacija, kai bus baigti darbai ir priduoti. Atnaujinimas vyks kas ketvirtį. Nauja statyba itin nedidelė dalis, palyginti su esamu RKKS.

RRT: schemas pateikimas yra techninis klausimas. Viskas susiję ir jokių atskirų dalykų neturime omenyje.

RRT: pristatė pastabų vertinimo lentelėje nurodytą 2.6 Telia pateiktą prašymą nurodyti, kad prieiga prie patalpų apima tik technologines patalpas ir turi būti teikiama tik tiek, kiek tai susiję su didmeninės vietinės prieigos (ir susijusių priemonių) paslaugų teikimu. RRT pateikė savo argumentus, kodėl neatsižvelgiama į šią pastabą (prašymą).

RRT: pristatė pastabų vertinimo lentelėje nurodytą 2.7 Telia pastabą, jog turėtų būti papildomai argumentuota, kodėl prieiga prie vietinės bendrašio kabelio linijos nėra įtraukiama į paslaugos rinkos apibrėžimo sritį. RRT pateikė informaciją, kaip atsižvelgiama į šią pastabą.

RRT: pristatė pastabų vertinimo lentelėje nurodytą 2.8 Telia prašymą atlikti papildomą vertinimą apibrėžiant atskirą didmeninės vietinės prieigos rinkos geografinę teritoriją Šiaulių miesto savivaldybėje. RRT pateikė savo argumentus, kodėl neatsižvelgiama į šią pastabą (prašymą).

RRT: pristatė pastabų vertinimo lentelėje nurodytą 2.9 Telia prašymą papildyti rinkos tyrimo ataskaitą visų operatorių, valdančių RKKS, sąrašu, nurodant, kur ir kokią RKKS jie valdo. RRT pateikė informaciją, kodėl ir kaip į šią pastabą atsižvelgiama iš dalies.

RRT: pristatė pastabų vertinimo lentelėje nurodytą 2.10 Telia pastabą dėl kitų inžinerinių tinklų įtraukimo į rinkos vertinimą. RRT pateikė savo argumentus, kodėl neatsižvelgiama į šią pastabą.

Telia: Jei tokia informacija yra, ją nesunku įdėti, metų eigoje bus galima matyti, ar tendencijos kinta, ar nekinta. Bus aišku, kad ne tik pas Telia kiti operatoriai gali ateiti paslaugas. Tai viešai informacija. Paskelbti bent 2-3 didžiausius kitus teikėjus.

RRT: RRT paminėta informacija bus įdėta į rinkos tyrimo ataskaitą. Jei mažiau nei 2 proc. rinkos apimties, tokia informacija paprastai neskelbiama.

Telia: tai, ką Telia parašė pastabose (dėl kitų inžinerinių tinklų vertinimo) yra nauja mintis, vis tik rinkos tyrimų tikslas yra tenkinti galutinių vartotojų poreikius. Galimybė pasinaudoti kitais inžineriniais tinklais būtų geras žingsnis. Mintis praplėsti naudojamą infrastruktūrą.

LKTA: palaiko Telia – kolektoriai pvz. irgi tinkami tiesti kabelius.

RRT: Vilniaus kolektorių nuomos rinka jau yra reguliuojama, savivaldybė nustato tarifus, todėl tikriausias nereikalingas dar vienas (dubliuojantis) RRT reguliavimas. Galbūt bus galima pagalvoti tiesiog tarpinį variantą išvardinti tokius kitus ūkio subjektus.

LKTA: kolektorių tarifai nustatomi politiniu lygmeniu.

RRT: teismai pasakė, kad tai jau yra reguliavimas, yra savivaldybės metodika ir pan.

RRT: pristatė pastabų vertinimo lentelėje nurodytą 2.11 Telia prašymą detaliau paaiškinti dalį kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimo. RRT pateikė informaciją, kad atsižvelgiama į šią pastabą (prašymą) ir detaliau paaiškino Telia prašomą paaiškinti nuostatą.

Telia: rinka tokios nuostatos negali suprasti. Gal galėtumėte pateikti kokį nors pavyzdį?

RRT: galbūt galėtų būti kūrybinis pavyzdys: turite savo patalpą, kurioje talpinate savo ir kitų įrangą, o patalpoje paleidžiate groti muziką. Kitiems operatoriams tokia muzika groja, bet ji nėra būtina. Jei groja kitiems, Jūs neturite teisės iš jų imti užmokesčio.

Telia: o jei mūsų įrangai ta muzika būtina?

RRT: RRT šiuo atveju ir vertintų, ar tai būtina, ar ne. Paprastai tokios visos paslaugos išvardinamos standartiniame pasiūlyme. Nors tai galbūt ir teorinis saugiklis, tačiau matome jo prasmę. Šios rinkos vienos svarbiausių ir jautriausių, bet kokie papildomi kaštai rinkos dalyvių sutinkami jautriai.

RRT: pristatė pastabų vertinimo lentelėje nurodytą 2.12 Telia prašymą rinkos tyrimo ataskaitoje pateikti RKKS paslaugos sąnaudas ir kainas kitose Europos šalyse. RRT pateikė informaciją, kodėl ir kaip į šią pastabą (prašymą) atsižvelgiama iš dalies.

Telia: prašo pasidalinti tokia informacija.

RRT: bus plačiau aprašyta ataskaitoje, kas buvo nustatyta, apklausus kitas Europos šalis.

Airnet: yra dalis užsienio valstybių, kur kanalai yra valstybiniame balanse, dalis užsienio valstybių, kur komerciniame balanse. Valstybiniame ir komerciniame balanse esančių kanalų valdymas labai skiriasi. Kokią informaciją pateiksite?

RRT: nekonkretizuojama, ar privatus, ar valstybinis valdymas. Tiesiog Europoje taikomi tam tikri bendri reguliavimo modeliai, nepriklausomai nuo kanalų priklausomybės.

3. 3b rinkų tyrimų pastabų pristatymas ir aptarimas (Telia, LKTA, LRTC ir Bitės pastabos):

RRT: pateiktos pastabos bus aptariamoms, jas sugrupuojant į 4 grupes:

1) *LKTA ir Telia pastabos, susijusios su 3b rinkos tyrimo paslaugos geografinių teritorijų segmentavimu;*

2) *Telia pastabos, susijusios su kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimais (RRT siūlomas draudimas Telia diferencijuoti didmeninės centrinės prieigos paslaugos kainą, priklausomai nuo to, kas yra galutiniai paslaugos gavėjai (fiziniai ar juridiniai asmenys);*

3) *LKTA, LRTC, Telia ir Bitės pastabos, susijusios su RRT siūlomu nediskriminavimo įpareigojimu (RRT siūlomas ex ante kainų spaudimo testas);*

4) *Kitos LKTA, LRTC, Telia ir Bitės pastabos.*

1) *LKTA ir Telia pastabos, susijusios su 3b rinkos tyrimo paslaugos geografinių teritorijų segmentavimu.*

RRT: pristatė pastabų vertinimo lentelėje (3b rinkos tyrimo rezultatų pastabų vertinimo lentelė pridedama) nurodytas 1, 1.1-1.4 LKTA pateiktas pastabas dėl 3b rinkos tyrimo geografinio segmentavimo, taip pat RRT pateikė savo argumentus, kodėl į šias pastabas neatsižvelgiama.

LKTA: būtų įdomu dėl to išgirsti Konkurencijos tarybos pastabas. Lietuvoje yra 3 taškai, kaip fiziškai užtikrinti šių taškų patekimą į nereguliuojamas savivaldybes? Kokio dydžio tinklas lyginamas su koku tinklu? Galbūt turėtų būti segmentavimas 3 prisijungimo prie didmeninės centrinės prieigos taškų pagrindu?

Telia: tinklo topologija yra kitas dalykas. Galbūt Šiauliuose įpareigojimais gali būti nustatyti kitiems operatoriams, nei Telia?

RRT: sutinka, kad topologija niekaip neįtakoja LKTA keliamo klausimo. Nereguliuojamose teritorijose nebus reguliavimo, Telia neprivalės suteikti didmeninės centrinės prieigos. Bus vietinė prieiga, o didmeninės centrinės prieigos suteikimo klausimai tarp operatorių bus sprendžiami komerciniais pagrindais.

LKTA: jei sutartys sudarytos 24 mėn., ar jos bus nutrauktos nereguliuojamose teritorijose, ar jas bus galima pratęsti?

Telia: prasidės įgyvendinimas ir bus vertinamos konkrečios situacijos. Bet kokiu atveju sutartys dėl sudarytų prieigų nebus nutrauktos. Bus kiti atvejai, kai baigsis sutarčių galiojimas pagal jose numatytus galiojimo terminus.

RRT: pristatė pastabų vertinimo lentelėje nurodytas 8, 8.1, 8.2, 9, 9.1 ir 9.2 Telia pateiktas pastabas dėl 3b rinkos tyrimo geografinio segmentavimo, taip pat RRT pateikė savo argumentus, kodėl į šias pastabas neatsižvelgiama.

RRT papildomai pažymėjo: Telia gali būti svarbesnis vienas kriterijus, LKTA galbūt kitas, RRT galbūt galėtų išvis būtų svarbesnis dubliavimo kriterijus. Siekiant tinkamai įvertinti visų interesus, visi kriterijai turi vienodą svorį ir vertinami vienodai.

Telia: kokiam teisės akte nurodyta, kad kriterijus turi būti konstruojamas „daugiau, ar mažiau“, lyginant su istoriniu operatoriumi?

RRT: daugiau ar mažiau nepasakoma, Didelės įtakos rinkoje nustatymo gairės, 2014 m. Atitinkamų rinkų apibrėžimo rekomendacija, 2014 m. Rekomendacijos aiškinamasis memorandumas labai aiškiai kalba apie istorinį operatorių (*ang. incumbent*), o ne apie kokius nors kitus rinkos dalyvius.

Telia: kriterijuose atskaitos tašku siūlytume imti ne tik Telia, tada savivaldybių segmentavimas turėtų prasmę ir tada Telia sutiktų su visais kriterijais.

RRT: viskas prasideda nuo istorinio operatoriaus tinklo ir lyginama kitų rinkos dalyvių išsivystymas, lyginant su Telia. Šiuo atveju vertinamas geografinis padalijimas, o ne konkurencijos veiksmingumas (konkurencijos veiksmingumas vertinamas rinkos tyrimo ataskaitos 3 skyriuje). Šiuo atveju nereguliuojamose rinkose išvados taip pat tokios, kad nėra didelę įtaką turinčių ūkio subjektų, tačiau jei konkurencijos veiksmingumo analizė būtų rodžiusi kitaip, išvados galėjo būti ir kitokios.

Telia: vienos užsienio šalies praktikos mažoka.

RRT: buvo ne vienos užsienio šalies pavyzdys. Pasirinktas toks skaičius (70 proc.), reiškiantis maždaug „gerai“. Nenorėjome per didelio, taip pat žiūrime vartotojo interesų, todėl sumažinimas iki 50 proc. taip pat nebūtų pagrįstas.

Telia: galbūt galėtų būti ribos (režiai) pvz. tarp 65-72 proc.?

RRT: neturime informacijos, kad užsienio šalyse regulatorius būtų nustatęs tokius režius. Esant režiams, mažiau teisinio tikrumo.

Telia: nenorėtų su tuo sutikti, tinklai statomi kiekvieną dieną, tai dinaminis ir kintantis procesas. Režis galėtų tai atspindėti. Nors reguliavimas ir juda teisinga linkme, norėtųsi daugiau patikslinimų. Rinkos tyrimas kitą kartą bus atliekamas tik po 5 m.

LKTA: siūlo režius tarp 70-80 proc.

RRT: vidurys yra 70 proc. Konkretus skaičius reiškia konkretumą. Galbūt ateityje skirtinguose procentiniuose lygiuose galės būti atskirai vertinamas konkurencijos sąlygų homogeniškumas ar skirtumai. Dabartiniu atveju palikime tokį procentą, koks nustatytas (70 proc.) – įvertinsime, kaip tai veiks. RRT ir 5 m. laikotarpyje stebės situaciją.

Telia: tiesiog neišgirdo argumentų, kodėl rinkos tyrimo nevertintas verslas.

CSC: Verslo ir gyventojų kainodara yra skirtinga.

RRT: kainodarą aptarsime vėliau. Šiuo atveju nagrinėjama tik didmeninė centrinė prieiga, nenagrinėjama mažmena. Prieiga verslo subjektams, kuriems reikalinga kokybė (ypač verslo

centruose), yra sudėtingesnis atvejis ir reikalauja atskiros analizės (bus nagrinėjama atskirame 4 rinkos tyrime). 94 proc. iš 100 yra pakankama imtis.

Telia: didelė dalis (50 proc.) operatorių nepateikė informacijos į OTIS. Telia lieka prie savo nuomonės.

RRT: Telia klaidingai vertina operatorių skaičių, be to, niekaip nesikeistų rinkos tyrimo išvados dėl tariamų smulkių operatorių, turinčių keliasdešimt linijų, vertinimo ar nevertinimo.

2) Telia pastabos, susijusios su kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimais (RRT siūlomas draudimas Telia diferencijuoti didmeninės centrinės prieigos paslaugos kainą, priklausomai nuo to, kas yra galutiniai paslaugos gavėjai (fiziniai ar juridiniai asmenys).

RRT: pristatė pastabų vertinimo lentelėje nurodytas 12, 12.1-12.7 Telia pateiktas pastabas dėl 3b rinkos tyrime pateikto RRT pasiūlymo nediferencijuoti didmeninės centrinės prieigos paslaugos kainos, taip pat RRT pateikė savo argumentus, kodėl į šias pastabas neatsižvelgiama.

Telia: norėtų panašaus užsienio šalių sąrašo RKKS atveju.

CSC: Estijoje nėra centrinės prieigos, bent jau mes niekaip negalime gauti prieigos.

RRT: apklausę šalių reguliuotojus, mes turime informaciją, kad centrinė prieiga Estijoje yra reguliuojama. Estijoje skiriasi tik pačios mažmeninės kainos fiziniams ir juridiniams asmenims, bet ne didmeninės centrinės prieigos kaina.

Telia: jei verslas neįtraukiamas, tai turbūt ir reguliavimo verslo atžvilgiu neturėtų būti, nes apie verslą nekalbama?

RRT: verslas, kuriam nereikia aukštos kokybės, patenka į tą pačią 3b rinką. Todėl ir norime, kad to didmeninės centrinės prieigos kainos diferencijavimo nebūtų.

Telia: nėra daug operatorių, kurie turi nuosavus tinklus. Kainos nediferencijavimas neigiamai paveiks situaciją rinkoje.

RRT: nėra jokios informacijos apie tam tikrą galimą rinkos persiskirstymą. SMP Estijoje tas pats Telia, bet didmeninės centrinės prieigos kainos nediferencijuojamos, o diferencijuojamos mažmeninės kainos. Estijoje esant tokiam reguliavimui rinka veikia.

LKTA: šiuo metu yra diferencijavimas ir didmeninės centrinės prieigos kainos, ne tik mažmeninių paslaugų kainų. Koks skirtumas kam pardavinėti didmeninę paslaugą?

Telia: tiesiog turės būti kokybiškai išgryninta didmeninės centrinės prieigos paslauga.

LKTA: koks didmeninės centrinės prieigos augimas yra Šiauliuose?

RRT: tokios informacijos neturime, galbūt Telia galėtų pakomentuoti.

Telia: šiuo metu neturime tokios informacijos.

CSC: mažmeninės kainos fiziniams asmenims tikrai auga. Dėl tokio RRT siūlymo padidės kaina visiems gyventojams.

LKTA: tai 2 skirtingi dalykai: nuolaidos didmeninei centrinei prieigai ir mažmeninės kainos.

RRT: pritaria, kad kalbama apie skirtingus dalykus. Konkurencija mažmeninėse rinkose neeis be pagrindo augti mažmeninių paslaugų kainoms.

Balticum: nepamirškite tokio dalyko, kad retkarčiais nuolaidas reikia kompensuoti. Kas yra geresnė paslauga ir kas yra prastesnė paslauga?

RRT: tai kokybiniai parametrai: paslaugos pasiekiamumas, IP adreso naudojimo būdas, reagavimas į gedimų šalinimą ir pan.

LKTA: ar dabartinė didmeninės centrinės prieigos kaina ir savybės, kai galutiniai paslaugos gavėjai yra fiziniai asmenys, galės būti laikoma prastesnės paslaugos kaina ir savybėmis? Ar RRT įsivaizduoja, kaip atrodys pigesnė didmeninė centrinė prieiga?

RRT: tai bus vertinama, kai Telia konkrečiai pateiks pasiūlymą. RRT pati nenustato konkrečių rodiklių paslaugai, yra žiūrima, kad būtų laikomasi SMP operatoriui nustatytų įpareigojimų. Telia taikomas nediskriminavimo įpareigojimas, jei ji teikia tam tikrų savybių tam tikrą mažmeninę paslaugą, panašiai turbūt turės būti ir didmeninėse paslaugose. Klausimas, ar dėl konkurencijos mažmeninėse rinkose Telia imsis prastinti kokybinius kriterijus.

Balticum: esam dabar sudarę sutartis su vienais parametrais su galutiniu vartotoju, o Telia ims ir pakeis kokybę. Vartotojas įgis teisę nutraukti terminuotas sutartis. Telia gali bandyti manipuliuoti.

RRT: Reiktų kalbėti apie naujus, o ne šiandien galiojančius pasiūlymus. Ateities rinkos tyrimuose nagrinėsime, kaip užtikrinti, kad tokiais Telia sprendimais nebūtų manipuliuojama.

3) LKTA, LRTC, Telia ir Bitės pastabos, susijusios su RRT siūlomu nediskriminavimo įpareigojimu (RRT siūlomas *ex ante* kainų spaudimo testas).

RRT: pristatė pastabų vertinimo lentelėje nurodytas 4 ir 5 LKTA pateiktas pastabas dėl integruotos paslaugų prigimties (paketų) ir *ex-ante* kainų spaudimo testo papildymo paslaugų pardavimo paketų vertinimu. RRT pateikė savo argumentus, kodėl iš dalies atsižvelgta į LKTA 4 pastabą ir kodėl neatsižvelgta į LKTA 5 pastabą.

LKTA: konkretus pavyzdys – klientui vienai prieigai nuolaida atskirai netaikoma, kelioms prieigoms taikoma. Paketais lyg ir bandoma apeiti reguliavimą. Tokia nuolaida neatsiranda didmeninės centrinės prieigos kainoje.

Telia: tai nėra paketai, tai susiejimas, rinkodaros dalykai. Patys klientai gali susidėti paslaugas, kurių jie nori. Kiti operatoriai taip pat gali daryti kokius nori mažmeninių paslaugų paketus.

RRT: pastabas ir nuogąstavimus išgirdome, tačiau į pastabą neatsižvelgsime. Pirmiausiai sprendžiame kurį laiką besitęsiančią problemą (mažmeninės interneto prieigos kaina ir didmeninė centrinės prieigos kaina), o konkrečių skundų dėl vadinamų paketų nesame gavę.

LKTA: RRT lygina tik mažmeninių kainų vidurkius, tada nesimato kokių nors tik mažmeninių kainų nuolaidų, kai nekeičiama didmeninė centrinė prieiga.

RRT: dabar mes vertinsime konkrečias kainas – lyginsime didmeninę kainą su mažmenine kaina. Imame tą mažmeninę kainą, kuri atspindi reguliuojamą didmeninę paslaugą.

RRT: pristatė pastabų vertinimo lentelėje nurodytą 6.1 LRTC pastabą dėl didmeninės centrinės prieigos kainos pagrindimo sąnaudomis, taip pat RRT pateikė savo argumentus, kodėl neatsižvelgiama į šią pastabą.

LRTC: pakartotinai prašo *ex-ante* kainų spaudimo testo lentelėje numatyti, koks būtų tinkamas skirtumas tarp mažmeninės paslaugos kainos ir didmeninių paslaugų sąnaudų sumos.

RRT: pristatė pastabų vertinimo lentelėje nurodytas 6.3 LRTC ir 17.1 Bitės pateiktas pastabas dėl tinkamo (aiškaus) skirtumo tarp Telia mažmeninės interneto prieigos paslaugos kainos ir visų didmeninių paslaugų sąnaudų sumos nustatymo *ex-ante* kainų spaudimo teste, taip pat pateikė informaciją, kaip RRT atsižvelgė į šias pastabas, papildydama *ex-ante* kainų spaudimo testo lentelę.

RRT: ROI pats procentas nebus skelbiamas viešai dėl informacijos jautrumo.

LKTA: pelningumas viešai skelbiamas (EBITDA), tai panašiai ir mes turėtume uždirbti? Jei uždirbame mažiau, jau Telia pažeidimas?

RRT: iš esmės tendencija turėtų būti išlaikyta. ROI – Telia mažmeninių paslaugų vidurkis, bus apskaičiuojamas vidutinis procentas.

RRT: pristatė pastabų vertinimo lentelėje nurodytas 6.5 LRTC ir 17.2 Bitės pateiktas pastabas dėl *ex-ante* kainų spaudimo testo mechanizmo pilnumo ir išsamumo, taip pat pateikė informaciją, kodėl ir kaip RRT iš dalies atsižvelgė į LRTC 6.5 pastabą ir atsižvelgė į Bitės 17.2 pastabą.

LKTA: ar prieš Telia paskelbiant kainų pakeitimus ši informacija bus pateikiama RRT, ar tokia informacija RRT bus pateikiama Telia jau paskelbus pakeitimus?

RRT: mažmeninių kainų RRT nereguliuoja. Numatomas dar Prieigos taisyklių pakeitimo projektas, kad didmeninės centrinės prieigos kaina galės būti keičiama tik kartą per metus. Kai Telia keičia savo mažmeninę kainą (pvz. mažina), greičiausiai ta kaina jau bus rinkoje, kai RRT gaus tokią informaciją. Tačiau, jei RRT įžvelgs nediskriminavimo įpareigojimo pažeidimą, Telia bus prašoma mažinti didmeninės centrinės prieigos kainą.

LKTA, Balticum, Bitė: kaip bus sužinota informacija apie Telia kainų keitimus? Kaip tokie atvejai bus pavišinti?

RRT: Telia turės pareigą pateikti *ex-ante* kainų spaudimo testo lentelę RRT. Jei mažmenos kaina mažesnė už didmeninių paslaugų kainą, tokiu atveju RRT kreipiasi į Telia dėl pažeidimo. Jei tokių atvejų bus, RRT gali kreiptis į Telia, inicijuojant didmeninės kainos mažinimą. Jei bus nustatyti neatitikimai, Tarnyba taip pat turi teisę įpareigoti Telia perskaičiuoti (koreguoti) anksčiau išrašytas sąskaitas ir pan.

LKTA: trūkumas gali būti šalinamas 2 būdais: mažinama didmeninės paslaugos kaina arba didinama mažmeninės paslaugos kaina.

RRT: RRT mažmeninių kainų nereguliuoja. Klientai turi būti iš anksto informuojami apie mažmeninės kainos keitimą, klientai turi teisę nutraukti šią sutartį. Žiūrėsime ir į Telia praecities pažeidimus, ne tik į ateitį.

RRT: pristatė pastabų vertinimo lentelėje nurodytą 6.4 LRTC pateiktą pastabą dėl *ex-ante* kainų spaudimo testo atlikimo ir vertinimo metodologijos nebuvimo, taip pat RRT pateikė savo argumentus, kodėl į šią pastabą neatsižvelgiama.

RRT: pristatė pastabų vertinimo lentelėje nurodytą 14 Telia pateiktą pastabą dėl argumentų keičiant nediskriminavimo įpareigojimą nepakankamumo, taip pat RRT pateikė savo argumentus, kodėl į šią pastabą neatsižvelgiama.

Telia: duokite dar kokių nors pavyzdžių, ko dar reikia be didmeninės centrinės prieigos paklausos augimo.

RRT: buvo identifikuotas konkrečios problemos, tą tikriausiai galėtų patvirtinti LKTA. Todėl yra noras užkirsti kelią tokioms problemoms. Augimas nereiškia, kad nėra problemos. Naudotojai susiduria su konkrečiomis problemomis, kurias ir reikia spręsti.

Telia: nurodykite, kas trukdo didmeninės centrinės prieigos paslaugų augimui?

LKTA: išvis negali būti kalbos apie įpareigojimų panaikinimą. O konkretūs pavyzdžiai: statinio IP reikalavimas ir nedavimas, prieigos nesuteikimas, 30 m. atstumo klausimai.

Telia: ar tai stabdė augimą?

RRT: problemos nustatomos tik naudojant paslaugą, šiuo atveju didmeninę centrinę prieigą. Čia nekalbama, kad buvo visiškai sustabdytas didmeninės centrinės prieigos paslaugų skaičiaus augimas ir pan.

Telia: Telia nuomone, argumentų neišgirdo. Sumažėjęs augimas savaime nebus blogas ženklas?

RRT: sprendžiame ne augimo klausimą, bet identifikuotas problemas. Gali būti įvairių sumažėjimo priežasčių, savaime tai nebus neigiamas dalykas.

Balticum: dėl paklausos – šiuo metu atskiri TG tyrimai daromi atskirai tiek varinei prieigai, tiek FTTx prieigai. Gal galima TG būtų daryti kartu?

Telia: TG gali ilgiau užtrukti?

RRT: norėtume vertinti ir aptarti raštu gautas pastabas, ši pastaba nebuvo pateikta raštu. Šią pastabą turėsime omenyje, perduosime kolegoms, tai Prieigos taisyklių, o ne rinkos tyrimo klausimas.

RRT: pristatė pastabų vertinimo lentelėje nurodytą 15 Telia pateiktą pastabą dėl *ex-ante* kainų spaudimo testo lentelėje griežtai apibrėžtų kainų skaičiavimo prielaidų, taip pat RRT pateikė informaciją, kaip atsižvelgti į šią pastabą.

Telia: Telia pasiūlyme turėta omenyje pačios galinės įrangos, jei ji yra parduodama, amortizacija.

RRT: pristatė pastabų vertinimo lentelėje nurodytą 16 Telia pateiktą pastabą, jog RRT mažmeniniam veiklos priedui *ex-ante* kainų spaudimo lentelėje turėtų naudoti ne FDC, o BULRIC modelį (metodiką). RRT pateikė savo argumentus, kodėl į šią pastabą neatsižvelgiama.

Telia: tai vis tik kaip bus skaičiuojamas mažmeninis veiklos priedas?

RRT: pagal Telia pateiktas sąnaudas.

Telia: reiktų žiūrėti ne tik mūsų, bet ir kitų operatorių sąnaudas. Tokios Telia ir kitų operatorių sąnaudos nėra tokios pačios. Neturėtų būti siejamasi tik prie Telia FDC, reikia žiūrėti, kiek sąnaudų patiria rinka.

RRT: *ex-ante* kainų spaudimo lentelė pakankamai lanksti, galbūt bus galima patikrinti ir informaciją, kiek kiti operatoriai patiria sąnaudų. Kita vertus, vis tik Telia, kaip didelis rinkos žaidėjas, patiria maksimalų efektyvumą. Mažesnis rinkos dalyvis turėtų patirti didesnes išlaidas, nes jau perka paslaugą iš Telia ir jam mažmenoje reikia daugiau pastangų pasiekti tą patį rezultatą. Todėl galėtų būti korektiškas Telia sąnaudų ėmimas. Jei skirsis ūkio subjektų patiriamų sąnaudų dydžiai, gali būti problemiška nustatyti korektišką ir visiems tinkantį dydį. Esame rinkos tyrimo finišo tiesiojoje, rinkos tyrimo pabaigoje įpareigojimai jau turėtų būti pakankamai aiškūs.

Telia: tai ar tikrai operatoriai patiria tokius pačius kaštus, kaip ir Telia? Gali būti visai kitokios veiklos ir pan.

RRT: neaišku, apie kokias kitokias paslaugas kalbama, nes *ex-ante* kainų spaudimo lentelėje konkrečiai nurodyta, kas sudaro mažmeninį veiklos priedą.

RRT: pristatė pastabų vertinimo lentelėje nurodytą 17.3 Bitės pateiktą pastabą dėl ekonominio atkartojamumo testo taikymo *ex-ante* kainų spaudimo teste, taip pat RRT pateikė savo argumentus, kodėl į šią pastabą neatsižvelgiama.

Bitė: argumentus išgirdo, čia daugiau buvo pirminis siūlymas, kai dar nebuvo papildytas *ex-ante* kainų spaudimo testas.

4) Kitos LKTA, LRTC, Telia ir Bitės pastabos.

RRT: pristatė pastabų vertinimo lentelėje nurodytą 2 LKTA pateiktą pastabą, jog mažmeninės paslaugos (internetu prieigos ir mokamos televizijos), teikiamos LTE technologija, turėtų būti įtrauktos į 3b tyrimo analizės apimtį, taip pat RRT pateikė informaciją, kodėl ir kaip į šią pastabą atsižvelgiama iš dalies.

RRT: pristatė pastabų vertinimo lentelėje nurodytą 3 LKTA pateiktą pastabą dėl žemutinių mažmeninių paslaugų kainų nustatymo, taip pat RRT pateikė savo argumentus, kodėl į šią pastabą neatsižvelgiama.

LKTA, Balticum: kada bus matomi teisės aktų pakeitimai?

RRT: Prieigos taisyklių keitimo klausimas yra šiek tiek ne šio rinkos tyrimo objektas, kai tik turėsime parengtus tų taisyklių pakeitimus, bus viešoji konsultacija dėl tokių pakeitimų.

Telia: ar bus paskelbta patikslinta rinkos tyrimo ataskaita?

RRT: galutinė patikslinta rinkos tyrimo ataskaita, žinoma, bus viešai paskelbta, tačiau antros viešosios konsultacijos šiuo metu neplanuojame.

RRT: pristatė pastabų vertinimo lentelėje nurodytas 6.2 LRTC ir 17.4 Bitės pateiktas pastabas dėl neaiškios didmeninės centrinės prieigos paslaugos kainos nuolaidų taikymo tvarkos, taip pat RRT pateikė savo argumentus, kodėl į šias pastabas neatsižvelgiama.

RRT: pristatė pastabų vertinimo lentelėje nurodytą 7.1 Telia pateiktą pastabą, jog dėl to, kad didmeninės centrinės prieigos paslaugų kiekiai nuolat auga, netiksliai įvertinta konkurencinė aplinka, nepagrįstai keičiami nediskriminavimo ir kainų kontrolės įpareigojimai. RRT pateikė savo argumentus, kodėl į šią pastabą neatsižvelgiama.

RRT: pristatė pastabų vertinimo lentelėje nurodytą 7.2 Telia pateiktą pastabą, jog ADSL technologija teikiamos internetu prieigos paslaugos neturėtų būti įtraukiamos vertinant rinkos dalis. RRT pateikė savo argumentus, kodėl į šią pastabą neatsižvelgiama.

Telia: dėl naujos technologijos galbūt ir galima pasižiūrėti į ateitį, bet tada ir su 70 proc. kriterijumi imkime bent 2-3 proc. ribas (režius), žiūrėdami į ateitį. Neturėtų būti žiūrima tik viena kryptimi.

RRT: žiūrime objektyviai ir ne viena kryptimi. Remiantis objektyviomis aplinkybėmis stengiamasi surasti visoms pusėms naudingą balansą.

RRT: pristatė pastabų vertinimo lentelėje nurodytą 10 Telia pateiktą pastabą dėl didmeninės centrinės prieigos į verslo patalpas kaip atskiros rinkos, taip pat RRT pateikė savo argumentus, kodėl į šią pastabą neatsižvelgiama.

RRT: pristatė pastabų vertinimo lentelėje nurodytą 11 Telia pateiktą pastabą dėl tyrimo ataskaitos 13-14 paveikslų patikslinimo, taip pat RRT pateikė informaciją, kad į šią pastabą atsižvelgta.

RRT: pristatė pastabų vertinimo lentelėje nurodytą 13 Telia pateiktą pastabą, jog operatorių prisijungimas prie vieno Telia taško, iš kurio būtų sudaryta galimybė teikti mažmenines paslaugas galutiniams paslaugų gavėjams visoje Lietuvos teritorijoje, yra techniškai neįmanomas. RRT pateikė savo argumentus, kodėl į šią pastabą neatsižvelgiama.

Telia: naujovės čia nėra, ir dabar operatoriai gali tą padaryti, kokia prasmė tai dėti į įpareigojimus? Kam dar vienas papildomas įpareigojimas Telia atžvilgiu? Ko trūksta rinkai, kokia problema sprendžiama? Magistralinius tinklus Lietuvoje turi gal 10-15 operatorių, galinčių suteikti duomenų gabenimo paslaugą. Tai dirbtinai sukurta problema, perteklinis reguliavimas.

RRT: tai paslaugos prieinamumo ir patogumo (vieno langelio) klausimas, palengvinantis ypač mažesnių ūkio subjektų įėjimą į rinką (sumažinantis įėjimo į rinką kaštus). Pagal siūlomą reguliavimą tai jau turės būti numatyta standartiniame pasiūlyme. Iki šiol viskas buvo komerciniais pagrindais. Tačiau ir toliau nedrausime kitiems operatoriams ir komerciškai pirkti duomenų nugabenimą. Dabar reguliuojamoje apimtyje duomenų nugabenimas bus susietas su kaštais. Ši problema – įsiklausymas į rinkos dalyvių pateiktą informaciją.

RRT: pristatė pastabų vertinimo lentelėje nurodytas 18, 18.1-18.4 Bitės pateiktas pastabas (pasiūlymus) sukurti įrankį rinkos dalyviams patiems vertinti paslaugos technines galimybes, įpareigoti Telia sudaryti galimybes didmeninių paslaugų gavėjams prie užsakymo sistemos jungtis per API sistemą, įvertinti galimybę trumpinti Telia taikomos standartinius prieigos įrengimo terminus, numatyti dar sklandesnes galutinių vartotojų perėjimo iš vieno operatoriaus pas kitą operatorių sąlygas. RRT pateikė savo argumentus, kodėl į šiuos pasiūlymus neatsižvelgiama.

RRT: baigiant aptarimą norime pasidžiaugti, kad rinkos dalyviai yra pakankamai aktyvūs, kad turime galimybę išgirsti ir Jūsų požiūrį į visiems svarbius klausimus. Kaip matėte, 3a rinkos tyrime atsižvelgta į pastabas atsižvelgta daugiau, 3b rinkos tyrime kiek mažiau. Rinkos tyrimuose įpareigojimai pakeisti reikiama apimtimi, tikimės, kad tokie pakeitimai atneš teigiamus pokyčius rinkoje.

LKTA: ar bus galimybė susipažinti su patikslinta ataskaita, kad matytųsi pakeitimai, lyginant su viešąja konsultacija?

RRT: šį klausimą apsvarstysime vėliau, ne šiandien.

Telia: kada planuojamas įpareigojimų įsigaliojimo terminas?

RRT: norėtume kuo greičiau, bet dar bus konsultacija su Europos Komisija. Dabar lauksime Europos Komisijos reakcijos. Jeigu viskas gerai, galbūt liepos mėn. antroje pusėje.

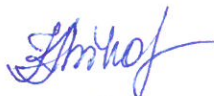
Telia: Telia reikalingas pasiruošimas įpareigojimų įgyvendinimui, todėl norėtų atidėti įpareigojimų įsigaliojimą.

RRT: šį klausimą įvertinsime su mūsų teisininkais, greičiausiai bus galima atsižvelgti.

PRIDEDAMA:

1. Aptarimo dalyvių iš įmonių (organizacijų) sąrašas, 1 lapas.
2. 3a rinkos tyrimo rezultatų pastabų vertinimo lentelė, 5 lapai;
3. 3b rinkos tyrimo rezultatų pastabų vertinimo lentelė, 24 lapai.

Aptarimo pirmininkė

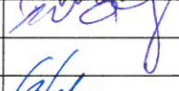
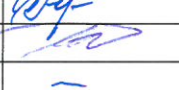
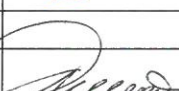
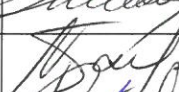
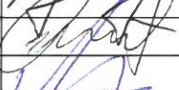
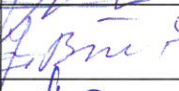
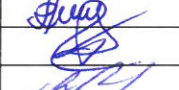
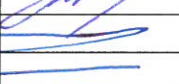

Kristina Mikoliūnienė

Aptarimo sekretorius

Kęstutis Šukvietis

**VIŠOSIOS KONSULTACIJOS DĖL DIDMENINĖS VIETINĖS PRIEIGOS
FIKSUOTOJE VIETOJE IR DIDMENINĖS CENTRINĖS PRIEIGOS FIKSUOTOJE
VIETOJE MASINĖS RINKOS PRODUKTAMS RINKOS TYRIMŲ ATASKAITŲ IR
SUSIJUSIŲ TARNYBOS DIREKTORIAUS ĮSAKYMŲ PROJEKTŲ
PASTABŲ APTARIMO, VYKUSIO 2019 M. BIRŽELIO 12 D.,
DALYVIŲ SĄRAŠAS**

Eil. Nr.	Vardas, pavardė	Atstovaujama įmonė, organizacija	Parašas
1.	Leonidas Kalinovskis	UAB „Ecofon“	
2.	Giedrius Šaulys	UAB „Parabolė“	
3.	Aleksandr Masliuk	UAB „Balticum TV“	
4.	Marius Daukantas	Lietuvos kabelinės televizijos asociacija	
5.	Juozas Jurelionis	Lietuvos kabelinės televizijos asociacija	
6.	Vida Gobienė	Telia Lietuva, AB	
7.	Tatjana Semionova	Telia Lietuva, AB	
8.	Inga Volungevičiūtė	Telia Lietuva, AB	
9.	Aida Raziulytė	AB Lietuvos radijo ir televizijos centras	
10.	Daivis Švirinas	Advokatų kontoros SORAINEN advokatas, atstovaujantis UAB „Bitė Lietuva“	
11.	Vitalija Tamavičiūtė	Advokatų kontoros SORAINEN advokatė, atstovaujanti UAB „Bitė Lietuva“	
12.	Eligijus Rakickas	UAB „Bitė Lietuva“	
13.	Vitalijus Agafonovas	UAB „CSC Telecom“	
14.	Juozas Bandzevičius	Lietuvos telekomunikacijų operatorių asociacija	
15.	Asta Rimdeikienė	UAB „ARNET TV“	
16.	Arnau Rimdeikis	UAB „ARNET TV“	
17.	Aida Kazlauskė	AB „Telecom“	
18.			